

Asia: VN/17595/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1 § Kansallisen rokotusohjelman rokotteet ja rokotukset

-

2 § Riskiperusteisesti annettavat kansallisen rokotusohjelman rokotteet

-

3 § Rokotukset Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa

-

4 § Rokotukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa

-

5 § Rokottaminen

-

6 § Rokotusta koskevien tietojen merkitseminen potilasasiakirjoihin

-

7 § Harvinaiset rokotteet, vasta-aineet ja tutkimusaineet

-

8 § Lääkärin ja hammaslääkärin ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista

-

9 § Laboratorion tartuntatauti-ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista ja siihen liitettävät mikrobikannat tai näytteet

-

10 § Voimaantulo

-

Muita kommentteja

SAK kiittää lausuntopyyntöä ja esittää joitakin täydennyksiä ja tarkennuksia asetusluonnokseen sekä perustelumuistioon.

Kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvien rokotteiden tulee olla maksuttomia ja rokottautumisen aina vapaaehtoista. Samanaikaisesti mahdollisimman korkea rokotuskattavuus on toivottavaa, joten rokotuksia antavien ja rokotetoiminnoista vastaavien tahojen tulee aina myös tarjota rokotetietoa. Nämä yleiset periaatteet tulisi lisätä asetukseen.

Asetuksessa on useassa kohtaa verbi passiivimuodossa. Nämä tulisi muuttaa aktiivimuotoihin niin, että on yksiselitteistä mikä on toimijataho, joka vastaa rokottamisista ja antaa rokotteita. Samanaikaisesti tulisi hyödyntää koordinaatiota ja yhteistyötä niin, että potilas/asiakas mahdollisimman usein saisi kaikki tarvitsemansa rokotteet yhdestä paikasta. Esimerkiksi opiskelijaterveydenhuollon ja työterveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö tulisi tässä identifioida ja tehdä tarvittavat lisäykset niin, että hyvinvointialue voi luovuttaa rokotteita myös muille terveydenhuollon toimijoille annosteltaviksi. Maksuttomaan rokotteeseen oikeutetun potilaan/asiakkaan tulisi saada tarvitsemansa rokote helposti myös opiskeluterveydenhuollosta tai työterveyshuollosta.

Valitulla verbillä on tiettyä epäjohdonmukaisuutta asetuksessa. Miksi välillä on kirjattu ”annetaan”, välillä ”tarjotaan”? Kaikki rokotteet ovat vapaaehtoisia, ja tavoitteena on aina mahdollisimman korkea rokotuskattavuus heille, jotka todennäköisesti hyötyvät rokotteesta. Tekstimuotoilu tulisi yhdenmukaistaa asetuksessa.

Rokotevalmisteiden osalta asetus on joiltain osin tarpeettoman yksityiskohtainen, toisaalta siinä esiintyy myös merkittäviä puutteita. Asetustasolle tuotavien kriteerien yksityiskohtaisuus vaihtelee eikä ole johdonmukainen ja yhteneväinen koko asetuksen osalta.

Asetukseen tulisi kirjata yleisperiaatteeksi kansainvälisen tutkimuksen ja käytäntöjen seuraaminen ja hyödyntäminen Suomen olosuhteissa. Samoin rokotehyötyjä arvioitaessa tulisi huomioida laaja-alaisesti yhteiskuntaan ja mm. myös työelämään saatavat hyödyt, ei pelkästään esimerkiksi terveydenhuollossa konkretisoituvat hyödyt. Nämä periaatteet tulisi kirjata asetukseen.

Riskiperusteisesti annettavia rokotteita koskien tulisi läpileikkaavasti yhtenä arvioitavana muuttujana kirjata potilaan/asiakkaan ikä. Samoin asetuksessa tulisi kirjata henkilön omien sairauksien vaikutus riskinarviointiin ja rokotehyötyihin, mutta yksityiskohtaisen täsmäkriteerien määrittely rokotekohtaisesti voitaisiin jättää pois asetuksesta. Rokotettavan väestön nopea laajentaminen ajankohtaisen tilanteen, uuden tutkimustiedon ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa tulee olla mahdollisimman helppoa.

Listattavien rokotevalmisteiden osalta tulee varmistaa, että mukana ovat ainakin covid19-rokotteet, korkeatehoinen influenssarokote sekä rs-virusrokote. Kaikille yli 65-vuotiaille tulisi olla tarjolla vuosittainen korkeatehoinen influenssarokote ja covid19-rokote. Myös rs-virusrokote ja pneumokokkrokote tulisi olla tarjolla niistä todennäköisesti hyötyville ja ne tulisi olla mukana liitteessä. Etenkin ikääntyvien aikuisten rokotesuojan osalta Suomi tulee selkeästi verrokkimaitaan jäljessä, eikä ole pystynyt siirtämään käytäntöön uutta tutkimustietoa ikääntyvien aikuisten kattavan rokotesuojan hyödyistä.

Opiskelijoiden rokotussuojan osalta on tärkeätä varmistaa, että kaikki opiskelijat ovat yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, opiskelevatko korkea-asteella vai toisella asteella. Etenkin sote-aloja opiskelevat tarvitsevat kattavan rokotesuojan sillä työharjoitteluja tehdään infektiotautien haitoille erityisen alttiiden potilaiden ja asiakkaiden kanssa jo opintojen alkuvaiheista lähtien. Kattava rokotesuoja hyödyttää myös opiskelijoita itseään.

Asetuksessa tulee täsmentää sitä, miten varmistetaan kattava rokotesuoja toisen asteen opiskelijoille sote-aloilla. Rokotteet tulee järjestyä heidän opiskelupaikkakunnallaan maksutta ja helposti.

Rokotusta koskevien tietojen potilasasiakirjoihin merkitsemisen osalta olennaista on, että kaikki rokotuksia antavat tahot tekevät välittömästi rokotuksesta merkinnät potilasasiakirjoihin niin, että tiedot ovat myös muiden toimijoiden luettavissa. Näin vältetään haitalliset päällekkäisyydet, sekä toisaalta myös katvealueet ja tarpeellisen rokotteen antamatta jättäminen erehdyksessä. Kirjaaminen välittömästi rokottamistoimenpiteen yhteydessä tulee täsmentää asetukseen.

Tartuntatauti-ilmoituksien osalta on tärkeätä, että myös tulevaisuudessa pystytään arvioimaan valvottavien tartuntatautien kehitystä ja olennaiset tiedot ovat saatavilla. Vaikka tulevaisuudessa THL hoitaneen valvottavien tartuntatautien ilmoituksien sisältöä, ei liene esteitä sille että asetuksella annettaisiin säädöksiä myös valvottavien tartuntatautien ilmoituksien sisällöistä. Tämä tulisi lisätä asetukseen.

Tartuntatauti-ilmoituksissa tieto sukupuolesta olisi hyödyllinen jatkossakin, sen sijaan tieto kansalaisuudesta ei liene tarpeellinen. Kansalaisuustieto ei kerro vakituista asuinpaikkaa tai tilapäistä oleskelupaikkaa, ei altistumistietoja eikä henkilön sosiaaliturvasta tai hoidon kustannuksista vastaavaa valtiota.

Rokotuksien taloudellisista hyödyistä tulisi huomioida yhteiskunnan muutkin osa-alueet kuin terveydenhuollon saamat hyödyt. Esimerkiksi työelämään, sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen sekä kotitalouksille aiheutuvat vaikutukset pitäisi rutiininomaisesti huomioida kustannus-hyöty-analyyseissa.

Taloudellista arviota ei perustelumuistiossa tehdä lainkaan. Kattava rokoteohjelma voi antaa laajapohjaiset taloudelliset hyödyt niin julkiseen talouteen, yrityksiin kuin kotitalouksiin. Tämä tulisi edes lyhyesti perustelumuistiossa todeta ja laatia täydentävä tekstikappale asiasta.

Latvatalo Eveliina
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto
asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi